

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för kliniska vetenskaper

Omvårdnad och hantering av tamkanin i klinikmiljö

*Veterinary nursing and handling of a pet rabbit at a veterinary
clinic*

Ida Moberg

Examensarbete i djuromvårdnad • 15 hp

Djursjukskötprogrammet

Examensarbeten Djursjukskötprogrammet, 2018:26

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap, institutionen för kliniska vetenskaper
Uppsala 2018

Omvårdnad och hantering av tamkanin i klinikmiljö

Veterinary nursing and handling of a pet rabbit at a veterinary clinic

Ida Moberg

Handledare: Lena Olsén, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för kliniska vetenskaper

Examinator: Patricia Hedenqvist, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för kliniska vetenskaper

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå G2E

Kurstitel: Examensarbete i djuromvårdnad

Kurskod: EX0796

Program/utbildning: Djursjukskötprogrammet

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2018

Serietitel: Kandidatarbete inom djursjukskötare kandidatprogram

Delnummer i serien: Examensarbete 2018:26

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Omvårdnad, hantering, kanin

Keywords: Veterinary nursing, handling, rabbit

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för kliniska vetenskaper

Sammanfattning

Antalet husdjur klassade som exotiska herbivorer ökar och djurägarna kräver djurvård med bra kvalitet. Kaniner bör behandlas jämlikt med djurslagen hund och katt och erbjudas likvärdig djursjukvård. De utbildningar som finns i dagsläget erbjuder ej tillräckligt med kunskap inom ämnena omvårdnad och hantering av djurslaget kanin. Djursjukskötprogrammet vid Sveriges Lantbruksuniversitet i Uppsala berör endast kaninens normalparametrar ytligt i en av dess kurser och praktisk hantering av kanin är obefintlig i utbildningen. Utbildningen fokuserar på djurslagen hund, katt och häst då dessa är de vanligast förekommande djurslagen i yrket och är de djurslag som ingår i legitimationen. Med detta som grund genomfördes en enkätstudie under sju veckors tid för att ta reda på vilken kunskap de yrkesverksamma djurvårdarna och legitimerade djursjukskötarna anser sig besitta. Uppdaterad och vetenskapligt baserad information inom ämnena omvårdnad och hantering av djurslaget kanin i klinikmiljö tillhandahålls i en litteraturstudie. Litteraturstudien kan användas som ett stöd för de som arbetar kliniskt för att de skall kunna ta hand om sina kaninpatienter på bästa sätt.

De yrkesverksamma ansåg sig ha bristande kunskap gällande praktisk hantering av kanin på klinik, normalparametrar för kanin, sjukdomslära, stressfri miljö för kaniners välbefinnande under klinikvistelse, samt kunskap om kaniners beteende och förmågan att läsa av detta. De uttryckte även att de saknade djupare kunskap gällande det mesta inom omvårdnad och hantering av tamkanin i klinikmiljö, främst för att detta inte behandlats tillräckligt under sin utbildning. De yrkesverksamma ansåg sig besitta mest kunskap om hålltekniker, hur en bur bör inredas samt stressreducering. Den uppskattade kunskapen var något lägre gällande normalparametrar och frågor från djurägare. Varför den uppskattade kunskapen är lägre gällande dessa områden kan bero på att de yrkesverksamma ej har kontakt med denna typ av patient frekvent. De uttryckte även att de upplever att veterinärer ogärna tar emot dessa patienter på grund av bristande erfarenhet och kunskap och att respondenterna då ej får möjlighet att öva. Den stora skillnaden i antal respondenter mellan de två yrkeskategorierna kan dock ge ett missvisande resultat. Det faktum att respondenterna gjorde en subjektiv bedömning av den egna kunskapen, kan bidra till det osäkra resultatet. Det kan även diskuteras hur de yrkesverksamma har erhållit sin kunskap.

Nyckelord: veterinary nursing, handling, rabbit

Abstract

The number of pets classified as exotic herbivores are increasing and the owners demand good quality care. Rabbits should be treated equally to the more common species, dogs and cats, and be offered a similar standard of veterinary care. The knowledge provided in veterinary nursing and handling of pet rabbits in the existing educations is not sufficient. The veterinary nursing program at the school of Swedish Agricultural Sciences in Uppsala only processes these subjects slightly in one of the courses included in the program, and the practical handling of rabbits during the program is non-existent. The program focuses on the species most commonly treated by veterinary nurses: dogs, cats and horses. With this information as a foundation a survey was performed. The survey lasted seven weeks and the goal was to find out how much knowledge the professional staff considered themselves to possess. Updated and scientific information was provided in the literature part of the essay as a foundation the professional staff can lean on to provide optimal care for their rabbit patients.

The survey showed the lack of knowledge to be greatest in the subjects practical handling of a pet rabbit in a clinical environment, pathology, the rabbits normal parameters, stress-free environment for the pet rabbits wellbeing in a clinical environment and finally knowledge about a rabbit's behavior and how to interpret it. The participants in the survey also declared they lacked more profound knowledge about almost everything considering veterinary nursing and handling of a pet rabbit at a veterinary clinic, mainly because it has not been raised during their education. The estimated knowledge was greatest in restraint-techniques, cage-decoration and how to reduce stress. The lack of estimated knowledge was greater when it came to normal parameters for a rabbit and answering questions from owners. Why the estimated knowledge is lower in these topics may be due to the low frequency of contact with these animals. The participants also declared the veterinarians to be reluctant to take on these animals, which gives the participants no chance of practicing their skills. The big difference between the number of participants in the two groups could possibly result in a false outcome. The fact that the participants made a subjective assessment of their own knowledge may have contributed to the outcome. How the professionals acquired their knowledge can also be discussed.

Keywords: veterinary nursing, handling, rabbit

Innehållsförteckning

Inledning	7
Bakgrund	7
Syfte och frågeställning	8
Material och Metod	9
Enkätundersökning	9
Litteraturstudie	10
Resultat av litteraturstudie	11
Hantering	11
Acklimatisering	11
Lyft- och hålltekniker	11
Transport	14
Utfodring	15
Lämpligt foder	16
Icke lämpligt foder	17
Assisterad matning & Tvångsmatning	18
Minska stress	18
Smärta	19
Inhysning	20
Det akuta skedet	21
Telefonrådgivning	21
Normalparametrar	23
Triage	23
Resultat av enkätstudie	25
Fråga 1	25
Fråga 2	26
Fråga 3	26
Fråga 4	27
Fråga 5	27
Fråga 6	27
Fråga 7	28
Fråga 8	28
Fråga 9	28
Fråga 10	29

Fråga 11	29
Fråga 12	29
Fråga 13	30
Fråga 14	30
Granskning	30
Diskussion	35
Litteratur	35
Enkät	36
Metod	38
Konklusion	40
Referenslista	41
Tack	45
Bilaga 1	46
Omvårdnad och hantering av tamkanin i klinikmiljö	46
Bilaga 2	50

Inledning

Bakgrund

Djurslaget kanin hålls främst som husdjur åt barn, ofta i en bur i trädgården, men det blir allt vanligare att de hålls av vuxna som huskaniner (Brash & Stanton, 2011). Antalet husdjur klassade som exotiska herbivorer ökar och djurägarna kräver djurvård med bra kvalitet (Lichtenberger & Lennox, 2012). Kaniner bör behandlas jämlikt med de mer populära djurslagen hund och katt och erbjudas likvärdig djursjukvård (Brash & Stanton, 2011). De fysiologiska och naturliga beteenden en kanin besitter gör att den lätt stressas. Kaniner behöver därför speciella hanteringsmetoder och det är viktigt att snabbt och effektivt stabilisera dem innan diagnostiska metoder används. Det som skiljer djurslaget kanin från de övriga mer traditionella husdjuren är att detta djurslag har utvecklats som ett flyktdjur, vilket gör att de flyr från rovdjur och döljer tecken på sjukdom (Paul-Murphy, 2007). Det är upp till personalen inom djursjukvården att förse kaninerna med adekvat vård (Rosewell, 2015).

I en intervju (Pålsson, 2016) berättar veterinär Marianne Tornvall, som arbetat med kaniner sedan 1997, att det finns brister gällande bland annat djurslaget kanin på den befintliga veterinärutbildningen i Uppsala. Jag har själv upplevt liknande brist under min utbildning på Djursjukskötprogrammet på Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) i Uppsala och vill därför genom denna kandidatuppsats inom djuromvårdnad bidra med korrekt och uppdaterad information gällande omvårdnad och hantering av djurslaget kanin i klinikmiljö som ett stöd för dem som arbetar kliniskt.

Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilken kunskap de yrkesverksamma legitimerade djursjukskötarna och djurvårdarna i Sverige anser sig besitta gällande hantering och omvårdnad av kanin i klinikmiljö. Hur spridningen av kunskap mellan de två yrkesgrupperna ser ut skall också undersökas. För att uppnå syftet genomförs en enkätstudie som riktar sig till yrkesverksamma legitimerade djursjukskötare och djurvårdare i Sverige. Med utgångspunkt från resultatet av enkätundersökningen avses vetenskaplig litteratur inom ämnena omvårdnad och hantering av djurslaget kanin i klinikmiljö presenteras. Målet med uppsatsen är att identifiera inom vilka områden bristen på den uppskattade kunskapen är stor, för att sedan anpassa litteraturdelen efter detta behov. Litteraturdelen avses kunna användas som stöd i det kliniska arbetet för yrkesverksamma inom djurhälsovården.

Frågeställningar:

Vilken kunskap om omvårdnad och hantering av djurslaget kanin i klinikmiljö finns bland yrkesverksamma legitimerade djursjukskötare och djurvårdare i Sverige?

Hur är kunskapen fördelad mellan legitimerade djursjukskötare och djurvårdare?

Material och Metod

Metoden som valdes var en enkätstudie i kombination med en litteraturstudie.

Enkätundersökning

Enkäten (bilaga 1) bestod av 14 frågor om hantering och omvårdnad av kanin i klinikmiljö och var webbaserad. Frågorna riktades till yrkesverksamma legitimerade djursjukskötare och djurvårdare i Sverige. Tolv frågor hade fasta svarsalternativ och två öppna frågor ingick. Fem av de tolv frågorna med fasta svarsalternativ bestod av en skala från ett till åtta, där respondenterna själva fick bedöma sin kunskap. Ett stod för ”instämmer inte alls” och åtta stod för ”instämmer helt”. Enkäten utformades efter författarens uppfattning om essentiella aspekter om djurslaget som legitimerade djursjukskötare bör besitta kunskap om. Frågorna var ej obligatoriska.

Enkäten distribuerades genom två Facebook-grupper vid namn *”Djursjukskötare – kandidatprogram 180hp”* och *”Legitimerade Djursjukskötare”*. För att rekrytera djurvårdare distribuerades enkäten via mail till fyra mindre kliniker i norra Sverige. Dessa var kliniker som författaren haft kontakt med tidigare under sin utbildning och de kontaktades när ingen relevant grupp/forum kunde lokaliseras på internet. Undersökningen genomfördes under sju veckors tid. Totalt deltog 120 personer i undersökningen, 104 av dessa slutförde enkäten. Av det totala antalet svarande var det 110 stycken som svarade på frågan om profession, 95 stycken av dem var legitimerade djursjukskötare och 11 stycken djurvårdare. Fyra av respondenterna arbetar inte aktivt som djurvårdare eller

legitimerad djursjukskötare. Informationen enkäten gav analyserades deskriptivt med hjälp av dataprogrammet *Microsoft Excel*.

Fem av frågorna med fasta svarsalternativ användes för att beräkna median, min- och maxvärde samt granska den befintliga kunskapen bland de två yrkesgrupperna legitimerade djursjukskötare och djurvårdare. Granskningen redovisades i tabell 2. Ytterligare fyra frågor med fasta svarsalternativ konverterades till cirkeldiagram för att granska spridningen av kunskap mellan de två yrkesgrupperna. De öppna svar som erhöles i enkäten sammanställdes (se bilaga 2).

Litteraturstudie

Litteraturstudien baserades på vetenskaplig litteratur och fokuserade på omvårdnad och hantering av djurslaget kanin i klinikmiljö. De vetenskapliga artiklar som användes i arbetet är från veterinärmedicinska tidskrifter som erhöles via sökmotorerna *Web of Science*, *Scopus* och *Primo*. Två kursböcker inom Djursjukskötarprogrammet vid Sveriges Lantbruksuniversitet i Uppsala användes, den ena skriven av Cooper *et al.* och den andra av Aldridge & O'Dwyer. Materialet som användes behandlar områdena hantering och omvårdnad av djurslaget kanin, med fokus på de legitimerade djursjukskötarnas och djurvårdarnas roll i verksamheten.

De sökord som användes i olika kombinationer var följande: veterinary nursing, rabbit, bunny, handling, techniques, restraint, behavior, nutrition, dental care.

Resultat av litteraturstudie

Hantering

Acklimatisering

När en kanin anländer till en klinik och blir intagen på ett undersökningsrum kan det vara lämpligt att ställa transportburen på golvet och låta kaninen välja själv när den är redo att lämna buren. Kaninen kan då utforska och bekanta sig med omgivningen innan undersökningen. När kaninen skall undersökas bör en halkfri matta eller handduk placeras på bordet. Det gör att kaninen får ett bättre grepp, vilket förhindrar skador (Brash & Stanton, 2011).

Lyft- och hålltekniker

Hantering av kaninen under undersökningen skall ske lugnt men bestämt. Höga ljud och snabba rörelser bör undvikas för att inte skrämna kaninen (Brash & Stanton, 2011). Hos vissa individer kan stress i värsta fall orsaka hjärtstillestånd (Cooper *et al.*, 2011). Det finns ett flertal metoder att använda vid lyft av en kanin. Den ena är att lyfta med en hand på vardera sida om kaninens bröstorg (bild 1). Det bör dock undvikas då bakdelen behöver stöttning (Brash & Stanton, 2011; Cooper *et al.*, 2011). En kanin kan skada sig och i värsta fall bryta sin egen ryggrad om den sparkar med sina bakben i luften (Brown, 1997; Cooper *et al.*, 2011). För att undvika detta används en lyftmetod där en hand placeras under bröstorg och den andra stödjer bakbenen (bild 2 & 3) (Brash & Stanton, 2011; Brown, 1997; Cooper *et al.*, 2011). Om kaninens buk skall undersökas kan framtassarna höjas från bordet medan bakbenen fortfarande har kontakt med bordsytan (Cooper *et al.*, 2011).

Bild 1. Lyftteknik med en hand på vardera sida om kaninens bröstorg. [How to handle rabbits](#) av [Wikivisual](#) (CC BY NC SA)

Bild 2. Lyftteknik med en hand placerad på kaninens bröstorg, den andra handen stödjer bakbenen. [How to handle rabbits](#) av [Wikivisual](#) (CC BY NC SA)

Bild 3. Lyftteknik med en hand placerad på kaninens bröstorg, den andra handen stödjer baken. [How to deal with a sick rabbit](#) av [Wikivisual](#) (CC BY NC SA)

Om en kanin blir rädd och börjar streta emot kan en handduk användas som hjälpmedel vid undersökning av huvud, öron och tänder (Moyes, 2014). Genom att linda in kaninen i handduken känner sig individen tryggare och undersökningen kan genomföras på ett säkert sätt (bild 4) (Brash & Stanton, 2011; Brown, 1997; Cooper *et al.*, 2011). Det är viktigt att kaninen inte blir överhettad under detta moment då kaniner ej har ett effektivt termoregleringssystem (Cooper *et al.*, 2011). Kaniner kan ej svettas eller hässa för att termoreglera utan reglerar temperaturen genom värmeutbyte i stora blodkärl i öronen och via luftfuktning med hjälp av körtlar i näshålan (Harcourt-Brown, 2002).

Bild 4. Användning av handduk vid undersökning. [How to handle rabbits](#) av [Wikivisual](#) (CC BY NC SA)

Det finns ytterligare en hanteringsmetod, denna är dock omdiskuterad. Den kallas "trancing" och innebär att kaninen läggs i rygposition. Det gör att kaninen hamnar i en form av transtillstånd och blir immobil. Transtillståndet orsakas av en medfödd reflex som kaninen har när den blivit fångad av ett rovdjur, kaninen ger intryck av att vara död (Cooper *et al.*, 2011). Transtillståndet uppkommer under situationer som är stressande eller hotande och förekommer hos alla bytesdjur (Harcourt-Brown, 2002). Det som sker i kroppen hos dessa djur är att de upphör att reagera på externt stimuli och spontan rörelse uteblir. Mer specifikt hos djurslaget kanin är att det sker en depression av de spinala reflexerna och miosen samt att blodtryck, hjärtfrekvens och andningsfrekvens sjunker. Tillfälligt upphör även rättningsreflexen och en hypotoni i kaninens flexor- och extensormuskulatur uppstår. Ljud- och smärtresponser minskar, men kaninen förblir medveten om externa stimuli (Harcourt-Brown, 2002). Det här tillståndet är stressande för kaninen och kan i värsta fall orsaka dödsfall, metoden rekommenderas inte (Cooper *et al.*, 2011).

Transport

Vid transport av en kanin en kort sträcka på kliniken rekommenderar Cooper *et al.* (2011) en metod där ena armen ger stöd åt kaninens kropp. Den andra handen används för att greppa nackskinn, eller endast lägga ett tryck på den regionen (bild 5). Det är viktigt att kaninen hålls nära kroppen under hela transporten. Vissa individer blir lugnare om de tillåts gömma sitt huvud i personens armveck (Cooper *et al.*, 2011). Skall kaninen transporteras mellan rum bör en transportbur användas för att undvika skador (Fraser & Girling, 2009).

Bild 5. Hållteknik vid transport av kanin en kortare sträcka. [How to restrain a rabbit](#) av [Wikivisual](#) (CC BY NC SA)

Utfodring

Kaniner är strikta herbivorer, vilket betyder att de endast äter växter (Cooper *et al.*, 2011). Felaktig utfodring kan ge en rad olika åkommor och är en av de största anledningarna till att kaninägare behöver uppsöka veterinär (Down & Moyes, 2016). Speight (2017) menar att en kanin är i behov av ett konstant intag av korrekt föda för att hålla tarmmotiliteten igång. Minskad tarmmotilitet kan leda till gasbildning i tarmen, förstoppning, minskad mikrobiell aktivitet, fördröjd absorption av näringsämnen samt leverförfettning och i värsta fall dödsfall (Hamlin, 2011). Leverförfettning är vanligt förekommande efter perioder av anorexi. Fettsyror i kroppen mobiliseras som kompensation av brist på föda. Fettsyror förser kroppen med energi under en kort period av svält, men efter en tid blir kroppen överväldigad av alla fettsyror och dessa lagras in i levern. Resultatet av detta är minskad leverfunktion och slutligen leversvikt (Hedley, 2011).

Anorexi är ett vanligt förekommande tecken på smärta eller stress hos kanin. Det kan även orsakas av systematiska sjukdomar, stas i tarmen och ångest. Stas i tarmen kan som sagt orsaka anorexi, men anorexi kan också orsaka stas i tarmen. Perioder av anorexi längre än en till två dagar är ett akut tillstånd hos kanin. De blir dehydrerade, vilket leder till minskad tarmmotilitet och hypovolemi. (Paul-Murphy, 2015).

Felaktig utfodring kan även leda till fetma och tandsjukdom. Fetma kan i sin tur generera andra hälsoproblem, exempelvis fluglarvsangrepp till följd av att kaninens inte når att hålla pälsen ren (Speight, 2017). Håravfall runt genitalierna, så kallad ”urinary scalding”, är ännu en följd av att kaninen ej kan hålla sig ren. Fetma kan också orsaka urinsten till följd av inaktivitet, pododermatit, cystit till följd av att perinalt fett hindrar urinering, ileus samt leverförfettning (Stapleton, 2014).

Det är fibrerna i födan som är den betydande ingrediensen för kaninens välmående. Fibrer återfinns i växters celler och kan delas upp i två stora kategorier – smältbara och osmältbara fibrer. En tamkanin är i behov av fibrer från båda kategorierna för att mag-tarmsystemet ska fungera normalt (Brash, 2014). Kaniner använder sig av grovtarmsjäsning och livnär sig på nedbrytning av näringsämnen i blindtarmen. I tjocktarmen sker en separation av de smältbara och osmältbara fibrerna. De osmältbara fibrerna är långa och passerar snabbt genom blindtarmen, vilket resulterar i hård kulformad avföring (Harcourt-Brown, 2002). Vätska och korta smältbara fibrer passerar genom blindtarmen och frisätter flyktiga fettsyror och bildandet av proteiner och vitaminer påbörjas (Harcourt-Brown, 2002). Kontinuerligt under denna process produceras och formas mjukt blindtarmsinnehåll, så kallade caecotrofer. Kaninen plockar dessa från anus och konsumerar dem för att ta vara på näringen de innehåller. Processen möjliggör en effektiv matspjälkning genom bakteriell jäsning och kaninen har inget behov av att lagra stora mängder foder i mag-tarmkanalen (Harcourt-Brown, 2002).

Lämpligt foder

Den större delen av kaninens föda bör bestå av hö (Down & Moyes, 2016). Hö med en god foderkvalité är passande att ge till en kanin (Harcourt-Brown, 2002). Kvaliteten på höet bedöms sensoriskt genom känsla, lukt och utseende. Det skall kännas torrt, ej fuktigt. Det skall ej lukta mögel eller ruttet. Det skall se grönaktigt ut, ej vara missfärgat av gråa/vita partier. Höet skall inte heller vara kontaminerat av kvalster, skalbaggar eller mögelsporer (Clauss, 2012). Tillgång till bete emellanåt är bra för kaninens behov av en balanserad fiberdiet och psykiska välmående. Nyklippt gräs från en gräsklippare skall aldrig ges till en kanin då de krossade fibrerna kan orsaka accelererad jäsning i blindtarmen och ge gastrointestinala komplikationer (Down & Moyes, 2016; Cooper *et al.*, 2011).

Tillgång till färskt vatten är mycket viktigt för en kanin. Om kaninen ej har tillgång till vatten kan den bli anorektisk, alltså sluta äta helt eller äta mindre mängd foder (Bradley, 2004). För att kaninens komplexa matsmältningssystem skall bibehålla normal funktion krävs konstant absorption och sekretion av vatten (Harcourt-Brown, 2002). Kaniner absorberar kalcium i tarmsystemet och eliminerar överskottet via urinen (Hagen *et al.*, 2015). Halten kalcium i urinen beror på mängden kalcium fodret innehåller samt mängden vatten kaninen konsumerar (Tschudin *et al.*, 2010). Det tar längre tid för kaninen att få i sig lämplig mängd vatten via vattenflaska jämfört med skål, vilket ger en ökad risk för bildning av kalciumgrus i urinblåsan (Tschudin *et al.*, 2010). Studier visar att kaniner föredrar vatten i skål jämfört med i flaska (Tschudin *et al.*, 2011).

Icke lämpligt foder

Müsli är en blandning av olika foderprodukter. Problemet med denna typ av foder är att det främjar kaninens selektiva foderletande, kaninen blir mer kräsen och äter ej allt i blandningen (Brash, 2014). Det kan leda till störningar i mag-tarmkanalen och fetma (Bradley, 2004). Det selektiva matbeteendet kan också leda till att kaninen får kalcium- och vitaminbrist. Ofta finns dessa beståndsdelar i de fiberrika komponenterna i blandningen, i pellets och hö. Om kaninen väljer bort dessa kan det leda till osteodystrofi (inflammation i ben) samt skelett- och tanddefekter (Cooper *et al.*, 2011). Pellets kan ändra kaninens tuggmönster och då även slipningen av tänderna. Normalt tuggar kaninen i ett mönster likt siffran åtta för att bryta sönder fiber i foder som hö. Pelletsen tuggas ej på samma vis, vilket leder till felaktigt slitage av tänderna (Down & Moyes, 2016). Om tänderna slits felaktigt kan vassa kanter bildas. Kanterna kan orsaka smärta och obehag hos kaninen genom att skära in i tunga och kind, vilket i sin tur orsakar nedsatt aptit (Down & Moyes, 2016). Felaktig utfodring och otillräckligt slitage av tänder kan leda till PSADD (Progressive Syndrome of Acquired Dental Disease). PSADD orsakar bland annat överväxta tandrötter och inciviver. De överväxta tandrötterna kan orsaka periapikala abscesser (Harcourt-Brown, 2002; Harcourt-Brown, 2009). De överväxta inciviverna kan orsaka tårflöde när de blockerar den nasolakrimala kanalen (Harcourt-Brown, 2009).

Frukt och sallad har ett för högt sockernehåll och för lågt fibernehåll för att vara hälsosamt för en kanin (Down & Moyes, 2016). Frukt består av lösliga kolhydrater, vilket kan leda till osmotisk och bakteriell diarré (Cooper *et al.*, 2011). En stor mängd kolhydrater kan även minska tarmmotiliteten

och orsaka att blindtarmen överfylls (Paul-Murphy, 2015). Bristen av fibrer i födan kan göra att kaninens växande tänder inte slipas ner (Brash, 2014). En liten mängd frukt eller grönsaker kan ges som godis istället för de godisbitar som går att köpa i djurbutiker. Exempel på frukt och grönsaker som kan ges är äpple, morot, jordgubbar, melon, blåbär och papaya. Väljer djurägaren att ge något av detta skall det ges i en maximal mängd på ca 1 tesked per 2 kg kroppsvikt (Bradley, 2004).

Assisterad matning & Tvångsmatning

Kaniner som är ovilliga eller oförmögna att äta behöver assisterad matning för att undvika hälsoriskerna som anorexi medför. Den assisterade matningen gör att tarmmotiliteten underhålls under återhämningsperioden. Innehållet i fodret som ges vid assisterad matning måste innehålla tillräcklig mängd fibrer och möta kaninens näringsbehov (Hamlin, 2011). För att uppmuntra en kanin att äta kan smärtlindring användas och stress reduceras. Smakligt foder i form av exempelvis grönsaker, gräs och färskt hö kan erbjudas. Om detta ej hjälper och kaninen är frisk i övrigt kan tvångsmatning med hjälp av spruta användas. Den metoden är icke-invasiv och enkel att använda, djurägaren kan fortsätta att använda detta i hushållet vid behov. För kaniner i behov av tvångsmatning under en längre period används en nos-svalgsond. Sonden tolereras relativt bra, men det kan vara en utmaning att förse kaninen med tillräcklig mängd fibrer genom den smala sonden. Fodret kan behövas spädas ut med vatten för att lätt passera. Foder som används vid tvångsmatning är exempelvis *Supreme Petfoods Recovery* och *Oxbow Animal Health Critical Care*. De innehåller mer näring och är enklare att ge än om vanliga pellets blöts upp och ges (Hamlin, 2011).

Minska stress

De effekter stress medför är mer utpräglade hos djurslaget kanin och kan orsaka dödsfall (Harcourt-Brown, 2002). Många av effekterna är relaterade till frisättningen av katekolaminer och kortikosteroider. Katekolaminer frisätts vid stress och orsakar en rad problem, i extrema fall kan det orsaka hjärtsvikt (Harcourt-Brown, 2002). När det sympatiska nervsystemet stimuleras hämmas motiliteten i kaninens mag-tarmkanal. Den minskade motiliteten kan leda till stas i tarmen, enterotoxemi, mukös enteropati och bildning av hårbollar (Harcourt-Brown, 2002). Stress medför ökad aciditet i magsäcken, som i sin tur genererar magsår. Stress kan även fungera

immunosuppressivt. Adrenalin och kortisol, som frisätts vid stress, påverkar fördelningen av lymfocyter i kroppen genom att redistribuera lymfocyterna till perifert blod, lungor, lever och lymfatisk vävnad. En ökad mängd lymfocyter kan ge en ökad mängd leukocyter, vilket kan påverka blodbildningen (Harcourt-Brown, 2002).

I klinikmiljö kan exempelvis obekant miljö, smärta, närvaro av rovdjur och höga ljud orsaka stress hos en kanin (Harcourt-Brown, 2002). För att reducera stressen det medför bör bytesdjur ej vistas i samma väntrum som rovdjur, exempelvis hundar, katter och illrar (Brash & Stanton, 2011; Harcourt-Brown, 2002). Arbetet för att minimera stressen för kaniner är viktigt, främst då stress kan orsaka nedsatt tarmmotilitet som kan leda till stas i tarmen. Det kan i sin tur orsaka problem i form av leversvikt (Harcourt-Brown, 2011).

Andra tillvägagångssätt att minska stress hos kanin i klinikmiljö kan vara varsam hantering, användning av handduk vid undersökningar och minimera behandlingar/undersökningar som kan orsaka stress. Att förse buren kaninen vistas i med hö kan minska stress. Doften av hö är välbekant och kan ge kaninen en trygghetskänsla (Harcourt-Brown, 2002). Om en kanin ska behandlas på en klinik/djursjukhus kan stressen av besöket minskas genom att skriva in en burkamrat tillsammans med den sjuka kaninen (Harcourt-Brown, 2002; King, 2008).

Smärta

Harcourt-Brown skriver i en av sina publikationer ”smärta medför stress och stress dödar kaniner” (2011, s.445). En grundregel är därför att alla sjuka kaniner är i behov av analgesi (Harcourt-Brown, 2011). Kaniner är bra på att dölja sin smärta, precis som andra bytesdjur. De sitter ofta stilla och undanskymt, ett beteende som rovdjur ej uppmärksammar (Harcourt-Brown, 2011). Kaniner uppvisar få av de tecken på smärta som återfinns hos andra djurslag, vilket gör att smärtbedömning på kanin kan vara svårt (Harcourt-Brown, 2002). Några tecken på smärta hos kanin är minskad defekering, kisande eller stängda ögon, aggression, bitande/kliande på den påverkade kroppsdel, orörlighet/slöhet, överdriven tvättning/renlighet, vokalisation, skjuter rygg, hopkrupen kroppshållning, gnisslande av tänder, ansträngt ansiktsuttryck med utbuktande ögon, ökad andningsfrekvens, anorexi, polyuri/polydipsi, piloerektion och självska debeteende (Bradley, 2004).

Inhysning

När en kanin har varit på en obekant plats kan de övriga kaninerna i hushållet fördriva kaninen för att den doftar annorlunda. Det kan därför vara bra att instruera djurägaren att inkludera något som doftar bekant i transportburen, exempelvis en leksak eller strö från buren i hushållet, för att minska risken att kaninen fördrivs (Brash & Stanton, 2011).

Det förekommer två typer av burar, de med plexiglasväggar och de med gallerväggar. De burar med gallerväggar ger bättre ventilering än de i plexiglas och är att föredra. Utöver det förekommer burar med heltäckande plastgolv eller med gallergolv. Gallergolven tillåter urin och avföring att passera genom gallret till en behållare nedanför. Plastgolven måste rengöras mer frekvent än gallergolven för att reducera risken för pododermatit (inflammation i huden vid tassar och hasleder). Oavsett burmodell skall burens storlek vara minst 3 gånger storleken av en utsträckt kanin (Bradley, 2004). Enligt bilaga 1:3 i Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby (SJVFS 2015:34) är minsta tillåtna yta på en bur 0,5–1,0 kvadratmeter, beroende på kaninens vikt. Exempelvis skall en 3 kg kanin ha tillgång till minst 0,7 kvadratmeter, burens kortaste sida skall vara minst 0,6 meter och den minsta tillåtna höjden på buren 0,6 meter. En 6 kg kanin skall ha tillgång till minst 0,9 kvadratmeter, burens kortaste sida skall vara minst 0,7 meter och den minsta tillåtna höjden på buren 0,8 meter.

Det finns en rad olika typer av strö att använda i buren, exempelvis tidningspapper, pellets, halm och hö. Kattsand bör undvikas då det kan orsaka stas eller obstruktion i mag-tarmsystemet vid förtäring. Sågspån från trä bör undvikas då de kan orsaka andnings- samt hudproblem. Slemhinnorna irriteras av dammet från träprodukterna (Rosewell, 2015) och de kan inhysa kvalster och andra parasiter (Bradley, 2004). Tidningspapper är att föredra när en kanin är inlagd på en klinik/djursjukhus (King, 2008). Många kaniner är vana att utföra sina behov i exempelvis en kattlåda, det kan därför vara nödvändigt att placera en sådan i buren (Cooper *et al.*, 2011; King, 2008).

De flesta kliniker/djursjukhus har speciella stall för hundar och katter, men ej för kaniner. Det kan bli en utmaning att ordna en stallplats som passar dessa patienter. Buren bör ligga avskilt från alla typer av rovdjur och buren ovanför bör vara tom då kaniner lätt blir stressade av ljud som kommer ovanifrån. Om möjlighet att dämpa belysningen finns är det att föredra,

kaniner känner sig säkra i mörka utrymmen (King, 2008; Cooper *et al.*, 2011).

Miljöberikning är viktigt för en kanins psykiska välbefinnande (Bradley, 2004). Målen med miljöberikning är att reducera onormalt beteende, öka normala beteendemönster och underlätta livet i fångenskap (Poggiagliolmi *et al.*, 2011). En kartong fylld med halm är lätt att ordna och kan användas till lek (Bradley, 2004). De uppskattar även olika typer av gömställen, exempelvis en kartong eller hus gjorda i trä/plast, där de har möjlighet att gömma sig när de upplever stress eller rädsla (King, 2008; Cooper *et al.*, 2011; Pilny, 2015). Hyllor i buren ger djuret en möjlighet att klättra och fungerar som miljöberikning (Pilny, 2015).

Det akuta skedet

Kaniner är som tidigare nämnts bra på att dölja tecken på sjukdom och smärta. Deras allmäntillstånd är ofta dåligt redan innan de förs till en klinik/djursjukhus och de är ofta i behov av akut sjukvård (Harcourt-Brown, 2011).

Telefonrådgivning

Det första samtalet med en djurägare är en avgörande del inom djursjukvården. Genom det samtalet samlas viktig information in som sedan underlättar arbetet när patienten anländer till kliniken (Moyes, 2014). Nedan följer några sjukdomstecken hos kanin.

Anorexi

Kaninen bör komma till en veterinärklinik så fort som möjligt. Anorexi kan vara ett tecken på en rad olika problem, exempelvis smärta, stress, dentalproblem och stas i mag-tarmkanalen (Bradley, 2004; Harcourt-Brown, 2002).

Letargi/svagheter

Tillståndet kan indikera smärta, njursjukdom, samt obstruktion/stas i mag-tarmkanalen. Det kan även indikera systematisk sjukdom, där infektion, inflammation och neoplasi är inkluderat (Bradley, 2004).

Huvudlutning

Huvudlutning kan vara ett tecken på otit, öronskabb, abscess och neoplasi (Bradley, 2004). Abscesser hos kaniner är ofta lokaliserade runt huvud och ansikte och är relaterade till tandproblem (Harcourt-Brown, 2002). *E. cuniculi* kan orsaka skada på centrala nervsystemet som genererar huvudlutning (Kunstýř & Naumann, 1985).

Sekret från öron eller nos

Den vanligaste orsaken till sekret från öron eller nos är en respiratorisk infektion. Det kan även indikera dentalproblem, öroninfektion, neoplasi eller främmande kropp (Bradley, 2004).

Hematuri, flytningar och polyuri

Dessa tillstånd kan indikera pyometra, hydrometra, cystit, hyperplasi/neoplasi, urinsten eller ökad mängd kalcium i urinen. Det är viktigt att skilja hematuri från röd-färgad urin, som är normalt förekommande hos djurslaget kanin (Bradley, 2004). Kaninens urin kan variera mellan blekt gul till mörkt röd eller brun och kan enkelt tas för blod. Kaninens föda bestämmer färgen på urinen. Konsumtion av broccoli, maskrosor och kål kan resultera i röd-färgad urin. Blod i urinen kan urskiljas från röd-färgad urin genom ett test med urinsticka (Harcourt-Brown, 2002).

Pares/förlamning

Pares eller förlamning kan vara tecken på fraktur i ryggkotpelaren, spondylos, trauma i mjukdelar och fluglarvsmigration (Bradley, 2004). *E. cuniculi* kan orsaka skada på centrala nervsystemet (Kunstýř & Naumann, 1985).

Diarré/lös avföring

En kanin med onormal eller utebliven avföring bör tas till en veterinär omgående. Att defekera normalt är oerhört viktigt. Onormal eller utebliven avföring kan indikera problem med mag-tarmkanalen, någon typ av sjukdom, smärta eller stress. (Bradley, 2004).

Fluglarvsangrepp

Ett sekundärt problem till diarré/lös avföring är fluglarvsangrepp. Flugorna dras till illaluktande områden, till exempel området runt anus på en kanin med diarré, där de sedan lägger sina ägg. Efter 12 timmar kläcks äggen och larverna börjar livnära sig på djurets vävnad (Cooper *et al.*, 2011).

Normalparametrar

För att bedöma tillståndet hos ett djur bör kunskap om djurslagets normalparametrar besittas. Övriga parametrar som kan vara nödvändiga att besitta kunskap om är blodtryck, blodglukos, hematokrit och totalprotein (Harcourt-Brown, 2011).

Tabell 1. Kaninens normalvärden.

Parameter	Normalvärde	Notering
Kroppstemperatur	38,5 - 40,0 °C (Harcourt-Brown, 2011)	Kroppstemperatur under 38,0 °C eller över 40,6 °C anses onormalt och kan indikera sjukdom (Harcourt-Brown, 2002)
Hjärtfrekvens	130 - 325 slag/minut (Cooper <i>et al.</i> , 2011)	
Andningsfrekvens	30 - 60 andetag/minut (Cooper <i>et al.</i> , 2011)	
Blodtryck (systoliskt/diastoliskt)	90 - 130 / 80 - 90 mmHg (Harcourt-Brown, 2011)	
Blodglukos	4,2 - 8,2 mmol/L (Harcourt-Brown, 2011)	Kan stiga till 12 mmol/L på grund av stress (Harcourt-Brown, 2011)
Hematokrit	31 - 40 % (Harcourt-Brown, 2011)	
Totalprotein	54 - 75 g/L (Harcourt-Brown, 2011)	

Det kan vara en utmaning att mäta normalparametrarna på kanin. Pulsen är svår att lokalisera och räkna på grund av den snabba frekvensen (Harcourt-Brown, 2011; Cooper *et al.*, 2011). Det kan underlätta att använda ett stetoskop för bedömning av hjärtfrekvens (Cooper *et al.*, 2011). Slemhinnan i rektum är tunn och känslig för trauma, vilket är en anledning varför djurhälsopersonal ofta undviker att avläsa rektaltemperatur på kanin om det ej är nödvändigt (Harcourt-Brown, 2002). Kaninens öron eller tassar kan palperas för bedömning av kroppstemperatur. Den metoden påstås vara lika tillförlitlig som användandet av rektaltermometer (Harcourt-Brown, 2011).

Triage

För att bedöma hur kritiskt sjuk en kanin är när den anländer till en klink/djursjukhus kan ett triage-system användas (Harcourt-Brown, 2011). När en patient anländer bedöms de större kroppssystemen: respiration,

cirkulation och dysfunktion i centrala nervsystemet (CNS) (Aldridge & O'Dwyer, 2013).

Respiration:

Bedömning av kroppshållning, andningsmönster och om ljud avges när djuret andas. Djur som har svårt att andas ändrar ofta sin kroppshållning för att underlätta syresättningen. Exempel på detta är utsträckt hals, abducerade armbågar, överdriven rörelse av bröstväggen och att musklerna i bukväggen är aktiva under andning. (Aldridge & O'Dwyer, 2013).

Cirkulation:

Bedömning av slemhinnefärg, CRT (Capillary Refill Time), hjärtfrekvens, hjärtrytm och slagkraft. Normal CRT är <2 sekunder (Aldridge & O'Dwyer, 2013).

Dysfunktion i CNS:

Undersökning av kroppshållning, medvetandegrad, proprioception och pupiller. Pupillerna ska vara symmetriska och lika stora. (Aldridge & O'Dwyer, 2013)

Efter bedömning av de större kroppssystemen bör resterande delar av djuret undersökas, exempelvis bedömning av kroppstemperatur (Aldridge & O'Dwyer, 2013).

Triage-system

Mottaglig och uppmärksam

Lägsta graden, inte akut. Denna kanin behöver undersökas, men kan vänta innan behandling/diagnostisering påbörjas (Harcourt-Brown, 2011).

Apatisk och nedstämd

Mer akut. Denna kanin behöver behandling relativt omgående, men det finns tid till att påbörja undersökningar för att ställa en diagnos innan behandling påbörjas (Harcourt-Brown, 2011).

Chocktillstånd eller döende

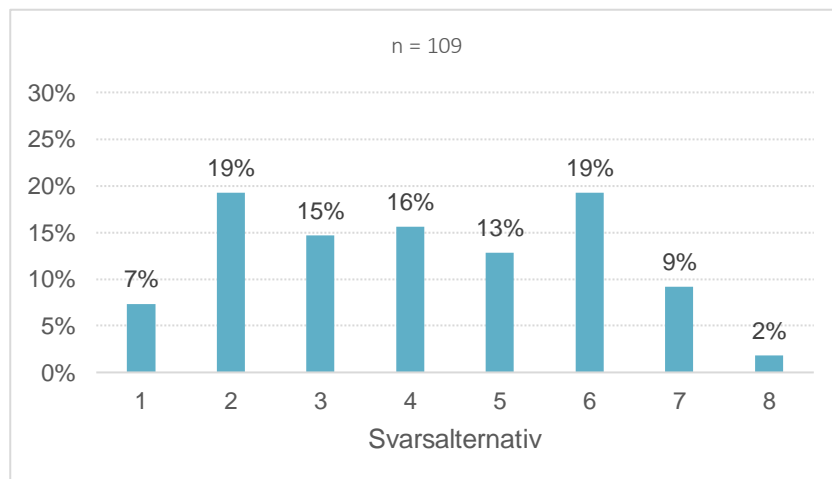
Akut! Denna kanin behöver behandling omgående. Fastställandet av diagnos är inte viktigt i detta skede (Harcourt-Brown, 2011).

Resultat av enkätstudie

Efter att enkäten avslutats samlades all data in för deskriptiv analys, vilken utfördes med hjälp av programmet *Microsoft Excel*. Det totala antalet svarande var 120 stycken, varav 104 stycken fullföljde enkäten.

På fem av de 14 frågorna användes en skala från ett till åtta som svarsalternativ. Ett stod för "instämmer inte alls" och åtta för "instämmer helt". På sju av frågorna användes fasta svarsalternativ. De återstående två frågorna hade öppna svar.

Fråga 1

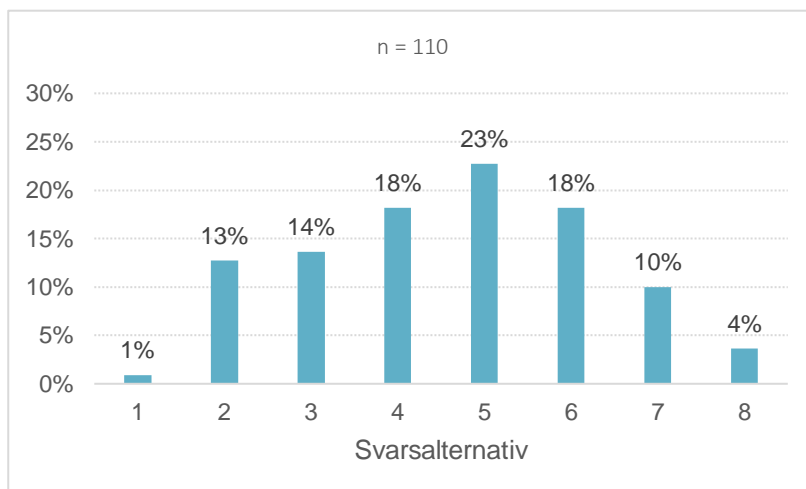

Figur 1. Jag känner att jag har tillräcklig kunskap gällande normalparametrar hos kanin, alltså vad de har för normal hjärtfrekvens, andningsfrekvens och temperatur.

Ett: instämmer inte alls

Åtta: instämmer helt

Fråga 2

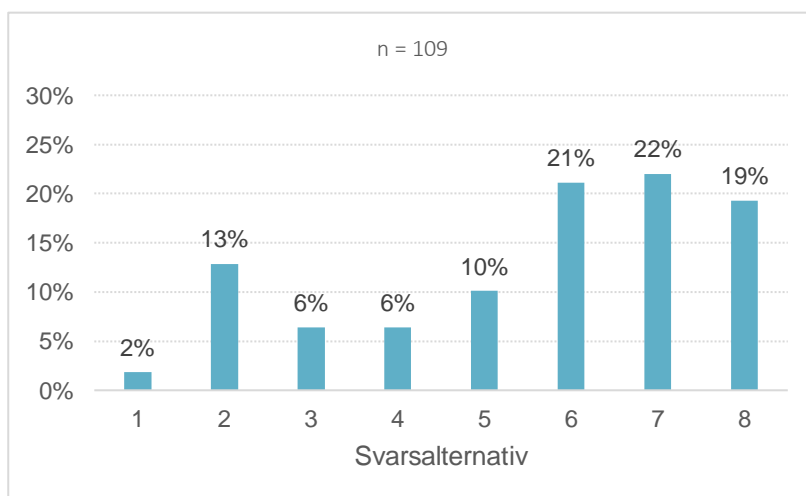

Figur 2. Jag känner att jag har tillräcklig kunskap för att kunna svara på frågor från djurägare gällande djurslaget kanin.

Ett: instämmer inte alls

Åtta: instämmer helt

Fråga 3

Figur 3. Jag vet vilka hålltekniker jag ska använda för djurslaget kanin vid olika undersökningar.

Ett: instämmer inte alls

Åtta: instämmer helt

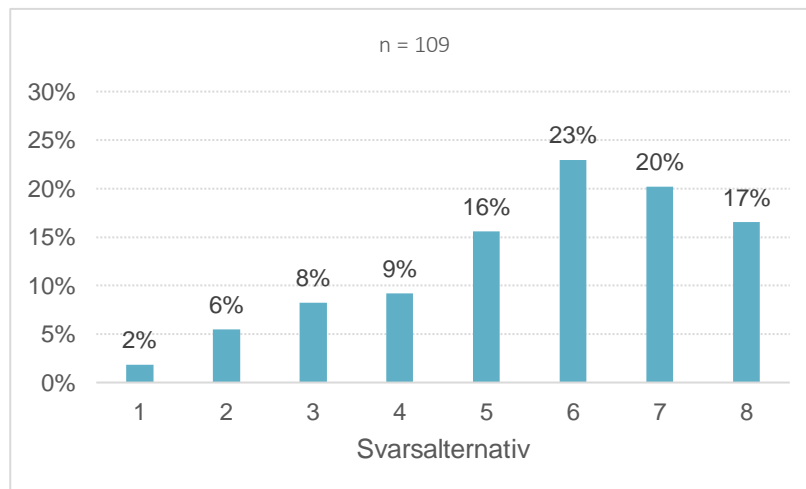
Fråga 4

På frågan om de kände att de skulle kunna triagera en angiven patient deltog 110 stycken respondenter och 46% av dem svarade att de saknade vissa kunskaper. 34% kände att de hade kunskapen som krävdes och 16% kände att de saknade kunskapen som krävdes. Två procent svarade "jag vet inte" och två procent "annat". De som svarade "annat" ombads specificera. De förmedlade bland annat att de var osäkra på triage-nivån, men att det alltid är akut med en kanin som ej äter, samt att de kunde bedöma att kaninen behöver veterinärvård akut utan att känna till normalparametrarna.

Fråga 5

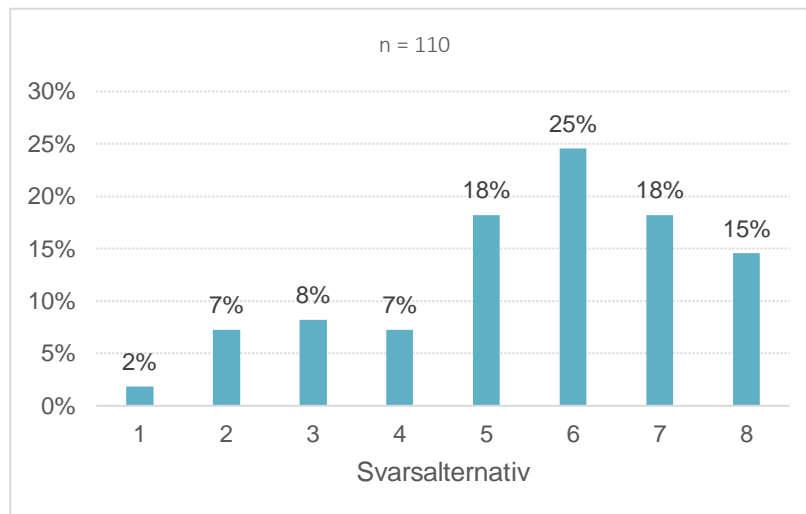
På frågan om de kände till vad en kanin med normalt foderbehov bör äta deltog 112 stycken respondenter och 92% av dem svarade att de vet vad en kanin normalt äter. Fem procent svarade att de inte visste vad en kanin normalt äter och tre procent svarade "jag vet inte".

Fråga 6

Figur 4. Jag vet hur en bur ska inredas för att möta alla kaninens behov när den vistas i klinikmiljö.
Ett: instämmer inte alls
Åtta: instämmer helt

Fråga 7

Figur 5. Jag vet hur jag på bästa möjliga sätt kan minska stress för en kanin som vistas i klinikmiljö.

Ett: instämmer inte alls

Åtta: instämmer helt

Fråga 8

På frågan hur ofta de uppskattar att de hanterar en kanin på arbetsplatsen deltog 112 stycken respondenter och 45% av dem svarade att de hanterar en kanin någon gång i månaden. De som hanterar en kanin någon gång i veckan var 20%, de som hanterar en kanin någon gång per år var 20% och åtta procent svarade att de hanterar en kanin flera gånger i veckan. Fyra procent svarade att de aldrig hanterar en kanin och tre procent svarade "annat". De som svarade "annat" ombads specificera. De förmedlade att de hanterar kaniner varje dag eller knappt årligen.

Fråga 9

När det kommer till den öppna frågan, vad de kände att de hade bristfällig kunskap om gällande hantering och omvårdnad av kanin, var dessa punkter genomgående:

- Praktisk hantering av kanin på klinik
- Stressfri miljö för kaninens välbefinnande under klinikvistelse
- Normalparametrar för kanin

- Anestesi och analgesi
- Sjukdomslära
- Praktisk erfarenhet
- Erfarenhet överlag
- Kunskap om kaniners beteende och förmågan att läsa av detta

Fullständig sammanställning av svaren återfinns i bilaga 2.

Fråga 10

På frågan om de arbetar aktivt som legitimerad djursjukskötare eller djurvårdare i Sverige deltog 111 stycken respondenter och 86% av dem svarade att de arbetade som legitimerade djursjukskötare. De som arbetade som djurvårdare var 10% och fyra procent arbetar inte som något av dessa. De som ej arbetar som legitimerad djursjukskötare eller djurvårdare exkluderades inför granskning.

Fråga 11

På frågan hur länge de arbetat som legitimerad djursjukskötare eller djurvårdare deltog 107 stycken respondenter och 34% av dem svarade att de arbetat i 1–5 år. De som arbetat i 5–10 år var 27%, de som arbetat i 10–20 år var 20%, de som arbetat i mer än 20 år var 10% och sju procent har arbetat i mindre än ett år. Två procent svarade att de inte arbetar som legitimerad djursjukskötare eller djurvårdare. De som ej arbetar som legitimerad djursjukskötare eller djurvårdare exkluderades inför granskning.

Fråga 12

På frågan huruvida de genomgick någon typ av utbildning inom djuromvårdnad innan de påbörjade sitt kliniska arbete deltog 106 stycken respondenter och 54% av dem svarade att de genomgått Djursjukskötarprogrammet vid Sveriges Lantbruksuniversitet. De som svarade att de skrev tentamen och fick djursjukskötarlegitimation efter att ha arbetat i x antal år innan var 33%. Sex procent svarade "annan", fyra procent svarade att de inte genomgått någon utbildning och tre procent att de gått naturbruksgymnasium. De som svarade "annan" ombads specificera. De förmedlade bland annat att de genomgått yrkesutbildning, högskoleutbildning inom djur, undersköterskeutbildning och motsvarande utbildningar i Finland och Danmark.

Fråga 13

På frågan om de kände att de i deras utbildning fått tillräcklig information gällande omvårdnad och hantering av djurslaget kanin deltog 106 stycken respondenter och 61% av dem svarade att de inte fått tillräcklig information. De som erhållit tillräcklig information under utbildningen var 16%. Det var 15% som svarade "jag vet inte" och åtta procent svarade att de ej genomgått någon utbildning.

Fråga 14

Denna fråga var en följdfråga till de som svarade att de ej erhållit tillräcklig information under sin utbildning. Det efterfrågades vad de upplevde att de saknade från utbildningen gällande omvårdnad och hantering av djurslaget kanin. Svaren var i princip desamma som i fråga nio.

- Praktisk hantering av kanin på klinik
- Stressfri miljö för kaniners välbefinnande under klinikvistelse
- Normalparametrar för kanin
- Anestesi och analgesi
- Sjukdomslära
- Praktisk erfarenhet
- Kunskap om kaniners beteende och förmågan att läsa av detta

Deltagarna uttryckte även att de upplevde avsaknad av djupare kunskap om allt gällande omvårdnad och hantering av tamkanin i klinikmiljö, främst för att detta inte tagits upp under deras utbildning. Fullständig sammanställning av svaren återfinns i bilaga 2.

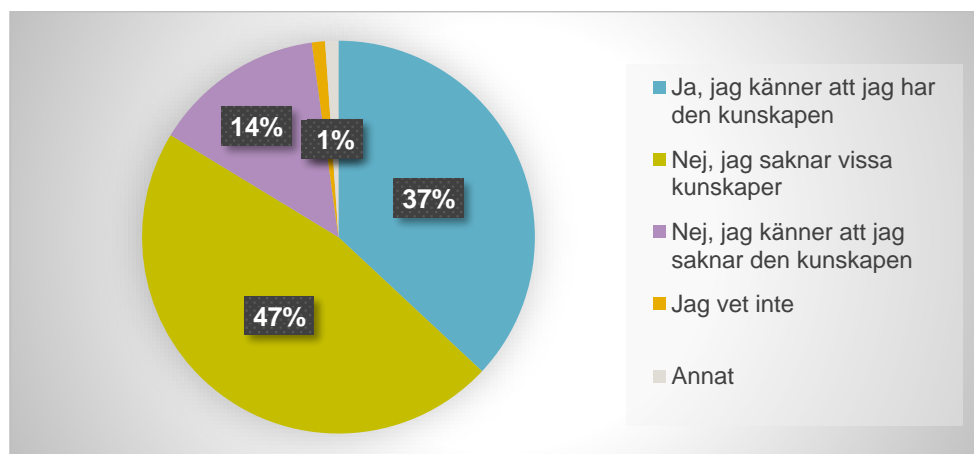
Granskning

De fem frågorna med skalan mellan ett och åtta som svarsalternativ användes för att beräkna median, min- och maxvärde samt granska de befintliga kunskaperna bland de två yrkesgrupperna legitimerade djursjukskötare och djurvårdare, se tabell 2.

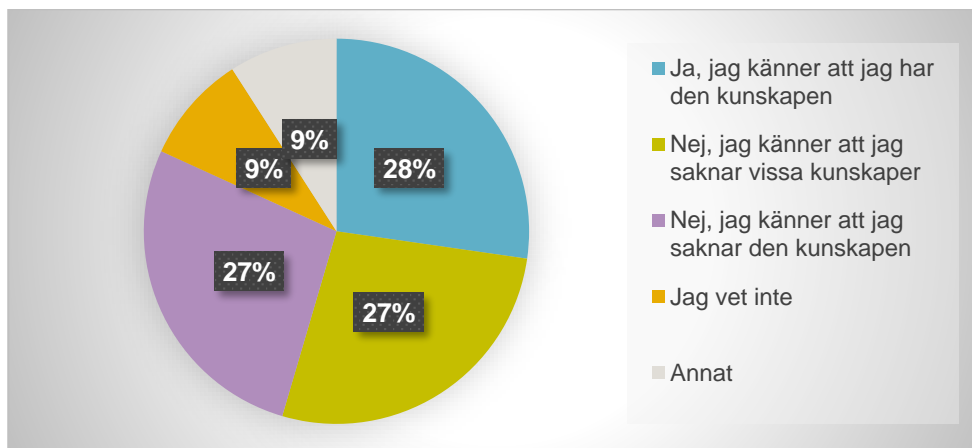
Tabell 2. Median, min- och maxvärde för frågorna 1, 2, 3, 6 & 7. Värden för hela gruppen samt legitimerade djursjukskötare (leg. DSS n = 95) och djurvårdare (djurvårdare n = 11) separat.

Fråga		Alla		DSS		Djurvårdare	
		Median	Min, Max	Median	Min, Max	Median	Min, Max
1	Normalparametrar	4	1, 8	4	1, 7	4	1, 6
2	Frågor djurägare	5	1, 8	5	2, 8	4	1, 8
3	Hålltekniker	6	1, 8	6	1, 8	7	2, 8
6	Inredning bur	6	1, 8	6	1, 8	7	2, 8
7	Stressreducering	6	1, 8	6	1, 8	6	2, 8

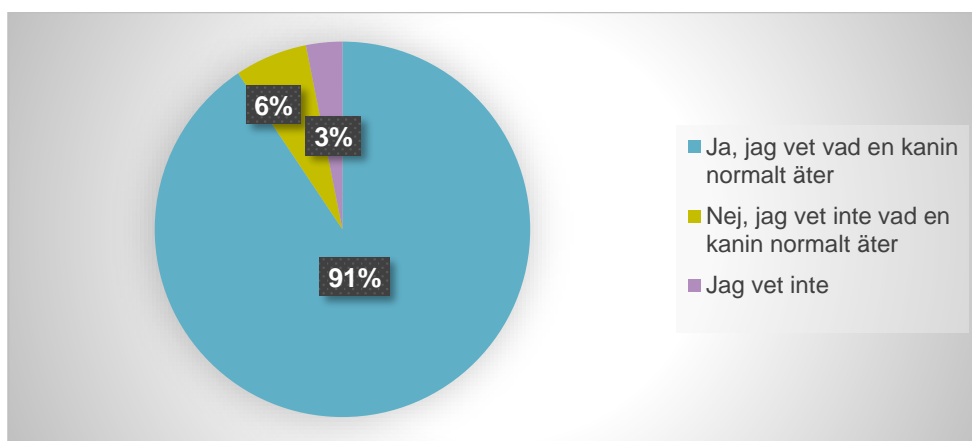
De fyra frågorna med fasta svarsalternativ omvandlades till cirkeldiagram för att granska spridningen av kunskaperna bland de två yrkesgrupperna. Diagrammen följer nedan.

Figur 6. Spridningen i gruppen legitimerade djursjukskötare gällande fråga 4: *Känner du att du skulle kunna triagera följande patient? Kanin, hankastrat, 3 år. Kommer in för att han slutade äta för några dagar sedan, ligger stilla i sin transportbur. HF: 110 bpm, AF: 20 st/min, Temp: 37,5 °C.*

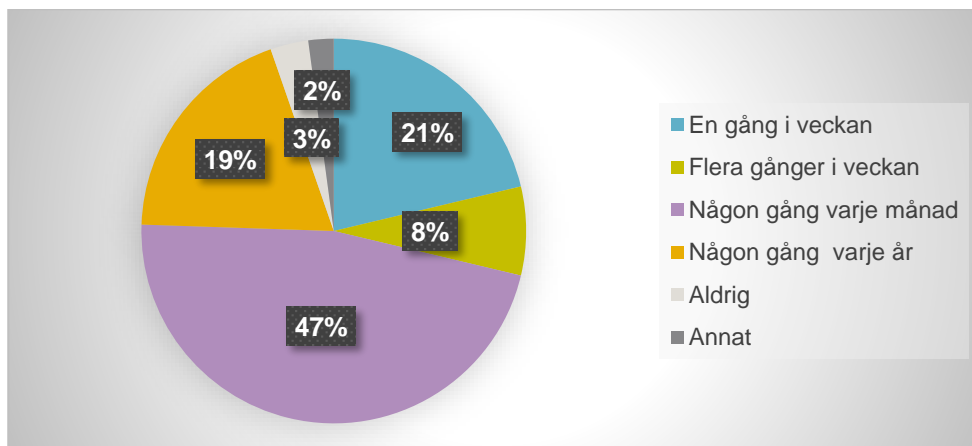

Figur 7. Spridningen i gruppen djurvårdare gällande fråga 4: *Känner du att du skulle kunna triagera följande patient? Kanin, hankastrat, 3 år. Kommer in för att han slutade äta för några dagar sedan, ligger stilla i sin transportbur. HF: 110 bpm, AF: 20 st/min, Temp: 37,5 °C.*

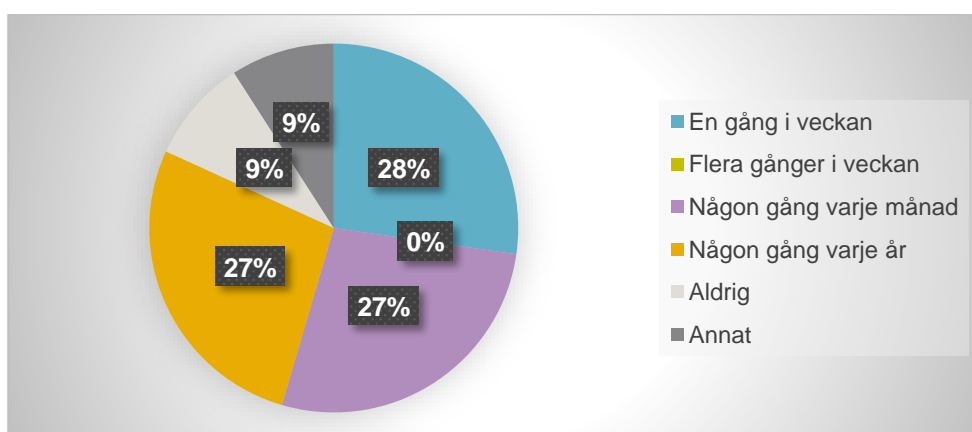

Figur 8. Spridningen i gruppen legitimerade djursjukskötare gällande fråga 5: *Känner du att du vet vad en kanin med normalt foderbehov som ligger inlagd på en klinik/djursjukhus bör äta?*

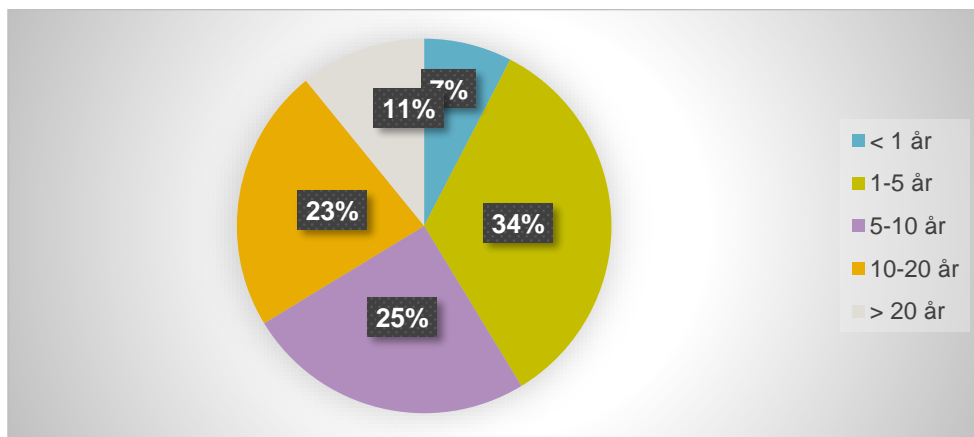
Gällande fråga fem för gruppen djurvårdare svarade 100% att de vet vad en kanin med normalt foderbehov som ligger inlagd på en klinik/djursjukhus bör äta.

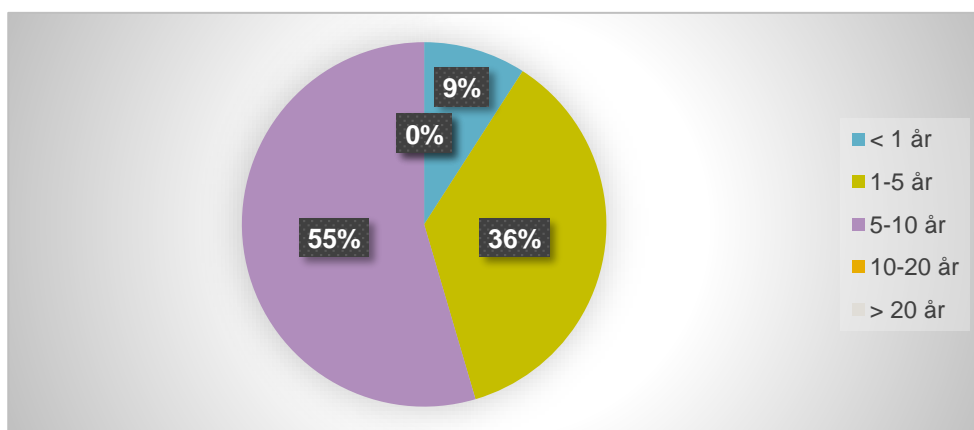
Figur 9. Spridningen i gruppen legitimerade djursjukskötare gällande fråga 8: Hur ofta skulle du uppskatta att du hanterar en kanin på den klinik/djursjukhus du arbetar på?

Figur 10. Spridningen i gruppen djurvårdare gällande fråga 8: Hur ofta skulle du uppskatta att du hanterar en kanin på den klinik/djursjukhus du arbetar på?

Figur 11. Spridningen i gruppen legitimerade djursjukskötare gällande fråga 11: Hur länge har du arbetat som leg. djursjukskötare eller djurvårdare?

Figur 12. Spridningen i gruppen djurvårdare gällande fråga 11: Hur länge har du arbetat som leg. djursjukskötare eller djurvårdare?

Diskussion

Litteratur

Enligt Cooper *et al.* (2011) finns en hanteringsmetod kallad ”trancing”, vilket innebär att kaninen placeras i ryggsposition och hamnar i ett slags transtillstånd. Cooper *et al.* (2011) förklarar att detta är en medfödd reflex hos kaninen när den blivit fångad av ett rovdjur. Transtillståndet är stressande för kaninen och kan i värsta fall orsaka dödsfall, vilket är varför metoden ej rekommenderas att användas enligt Cooper *et al.* (2011). Harcourt-Brown (2011) menar att en liknande metod kan användas vid lateralröntgen. En handduk placeras över kaninens huvud i syfte att lugna patienten. Det gör att de flesta kaniner hamnar i ett slags transtillstånd och förblir stillaliggande genom undersökningen (Harcourt-Brown, 2011). De två metoderna framstår ha samma effekt på kaninen, men de två författarna upplevs oense om de är acceptabelt att använda det på en kanin eller ej. Cooper *et al.* (2011) menar att det är en medfödd flyktrespons som genererar stress för kaninen, medan Harcourt-Brown (2011) menar att det är att föredra framför andra typer av hålltekniker då dessa är kontraproduktiva. Metoden ger intryck av att göra mer skada än nytta om den åsamkar kaninen stor stress. Användandet av andra metoder än denna bör vara att föredra med tanke på risken för kaninen som stressen medför.

Resultatet av litteraturstudien pekar på att stress är en stor hälsorisk för kaniner. Harcourt-Brown (2002) förmedlar att stress hos kanin kan resultera i dödsfall. Katekolaminerna som frisätts vid stress kan orsaka hjärtsvikt och när det sympatiska nervsystemet stimuleras hämmas tarmmotiliteten, vilket kan leda till en rad problem (Harcourt-Brown, 2002). Harcourt-Brown (2011) menar även att smärta medför stress. Det kan därför spekuleras varför

personalen på kliniker/djursjukhus ej känner sig helt säkra på metoder för stressreducering för djurslaget kanin (se tabell 2). Möjligen kan det bero på att klinikerna/djursjukhusen ej har några rutiner för stressreducering för kanin. Det kan även vara att vetskapen om stressens effekter på kaninen saknas. Oavsett orsak bör yrkesverksamma på kliniker/djursjukhus uppdatera sig gällande metoder för stressreducering och de effekter stress medför hos kaniner för att kunna erbjuda dessa patienter bra vård.

Enkät

Utifrån resultatet av enkätundersökningen gällande fråga 1, 2, 3, 6 och 7 anser sig respondenterna besitta mest kunskap om hålltekniker, hur en bur bör inredas samt stressreducering (se tabell 2). Den uppskattade kunskapen var något lägre gällande normalparametrar och frågor från djurägare. Varför den uppskattade kunskapen är lägre gällande dessa områden kan bero på att respondenterna ej har kontakt med denna typ av patient frekvent (se figur 9 och 10). Respondenterna uttryckte även i fritextsvar (se bilaga 2) att de upplever att veterinärerna ogärna tar emot dessa patienter på grund av bristande erfarenhet och kunskap och att respondenterna då ej får möjlighet att öva. Den stora skillnaden i antal respondenter mellan de två yrkeskategorierna kan ge ett missvisande resultat. Det faktum att respondenterna gjorde en subjektiv bedömning av den egna kunskapen, kan bidra till det osäkra resultatet. För att undvika detta hade exempelvis flervalsfrågor i ett kunskapstest kunnat användas.

Figur 6 och 7 visar att de två grupperna anser sig besitta likvärdiga kunskaper. Det är 27% av djurvårdarna som upplevs sakna kunskaper om triagering, 14% av de legitimerade djursjukskötarna. Däremot är det en större andel legitimerade djursjukskötare som anses sakna vissa kunskaper för att kunna triagera patienten jämfört med djurvårdarna. Triage och akutsjukvård är ämnen som ej undervisas på naturbruksgymnasium eller likande utbildning (Realgymnasiet, 2018; Västra Götalandsregionens naturbruksskolor, 2018), vilket kan vara anledningen varför djurvårdarna känner sig osäkra i det ämnet. När det gäller vilka som utför triagering på kliniker/djursjukhus i Sverige är det mestadels de legitimerade djursjukskötarna som utför denna arbetsuppgift, enligt författaren av denna kandidatuppsats uppfattning. Däremot är det som tidigare nämnt sällan denna yrkesgrupp kommer i kontakt med kaniner (se figur 9).

Resultatet från fråga 5 visar att alla respondenter i gruppen djurvårdare anser sig besitta tillräcklig kunskap om foderbehov hos kanin. Vissa djurvårdutbildningar innefattar näringslära för djurvårdare (Västra Götalandsregionens naturbruksskolor, 2018). Vad denna näringslära innefattar är oklart, men det kan spekuleras om den kursen erbjuder mer kunskap om exotiska djur än motsvarande kurs på Djursjukskötprogrammet vid SLU i Uppsala. Kursen näringslära på Djursjukskötprogrammet fokuserar främst på djurslagen hund, katt och häst (Sveriges Lantbruksuniversitet, 2014). En ytterligare förklaring till resultatet kan vara om djurvårdarna ansvarar för utfodring av djuren på kliniken/djursjukhuset oftare än de legitimerade djursjukskötarna och därför har mer kunskap inom det området.

De områden där respondenterna upplevde att bristen på kunskap var störst var bland annat praktisk erfarenhet, praktisk hantering av kanin på klinik samt normalparametrar för kanin (se fråga 9). Anledningen till att det råder brist på kunskap inom dessa områden kan bero på att befintliga utbildningar ej behandlar dessa ämnen i så stor utsträckning. Jag som själv genomgått Djursjukskötprogrammet vid SLU i Uppsala upplever att informationen om en kanins normalparametrar endast berörts ytligt i en av kurserna och att praktisk hantering av kanin är obefintlig i utbildningen. Utbildningen fokuserar på djurslagen hund, katt och häst då dessa är de vanligast förekommande djurslagen i vårt yrke och är de djurslag som ingår i vår legitimation (Jordbruksverket, 2017). Jag hade dock gärna sett en möjlighet till djupare kunskap om andra djurslag som klassas exotiska. Under ett samtal med Lena Olsén, universitetsadjunkt vid institutionen för kliniska vetenskaper avdelningen för djuromvårdnad på SLU i Uppsala (2018), berättade hon att de nyare studenterna på Djursjukskötprogrammet i Uppsala numera erbjuds valbar VFU (verksamhetsförlagd utbildning) där de kan välja att tillägna en viss tid av sin VFU till exempelvis exotiska djur.

Något som kunde inkluderas i enkäten var om respondenterna haft någon tidigare erfarenhet av djurslaget kanin, exempelvis om de själva ägt en. En sådan fråga hade underlättat bedömningen av ursprunget till respondenternas kunskap.

Metod

En nackdel med den valda metoden är att det kan vara svårt att rekrytera tillräckligt med respondenter för att kunna dra en slutsats från resultatet av enkäten. En annan aspekt som var genomgående under skrivprocessen var utmaningen att hitta relevant litteratur inom det valda ämnet. Det var ofta svårt att hitta specifik information inom olika ämnesområden där informationen riktades till legitimerade djursjukskötare. Litteratur riktad till veterinärer finns inget underskott på och delar av den kunde användas i arbetet. Ett alternativ för att erhålla information inom dessa ämnen hade varit att genomföra intervjuer med kunniga kliniker/djursjukhus och enstaka personer inom ämnet, exempelvis veterinär Marianne Tornvall eller Evidensia Djurkliniken Roslagstull.

En fördel med denna typ av enkät, alltså webbaserad enkät, är att det är relativt enkelt att nå ut till respondenterna och att det är enkelt att sammanställa svaren. Pappersenkäter kräver mer arbete vid distribution och sammanställning samt kodning av svaren. Frågorna i enkäten var utformade på ett sätt som minskade risken för misstolkningar då de flesta av svarsalternativen var fasta, vilket även det är en fördel. Fasta svarsalternativ kan dock vara en nackdel då respondenterna ej kan uttrycka hur de tolkar resultatet. Att använda en skala som svarsalternativ valdes efter kontakt med en kunnig person inom enkätkonstruktion. Respondenterna kunde gradera sin egen kunskap, vilket gav ett mått som kunde användas vid granskning av resultatet. Varför en skala med jämt antal användes var för att undvika att respondenterna ej tog ställning genom att gradera sig i mitten av skalan. En skala från ett till sex hade också fungerat utmärkt.

Enkätstudien medförde en rad problem. För det första var det problematiskt att rekrytera djurvårdare till enkäten, endast 11 djurvårdare deltog. Att rekrytera legitimerade djursjukskötare var simpelt då enkäten kunde publiceras i två stora grupper på forumet *Facebook*. Någon grupp på Facebook eller annat relevant forum kunde ej hittas för djurvårdare. Användandet av gruppen RAID på Facebook övervägdes, men uteslöts då det ansågs att enkäten ej skulle uppmärksammas bland flödet av inlägg. Enkäten skickades via mejl till fyra mindre kliniker i norra Sverige i hopp om att svar kunde erhållas den vägen. De kliniker som kontaktades hade författaren till denna kandidatuppsats varit i kontakt med tidigare under sin utbildning. Kontakt etablerades även med de två större företagen AniCura och Evidensia i hopp om att de kunde assistera i spridningen av enkäten.

Kontaktpersonen på AniCura var deras HR-chef och kontakten hölls via mejl. För att erhålla kontakt med Evidensia användes ett kontaktformulär, men inget svar erhöles. Intresset av att sprida enkäten var lågt och svar på förfrågan uteblev, även efter påminnelse via mejl. Exkludering av djurvårdare hade kunnat genomföras för ett mer pålitligt resultat av enkäten. Ett stort antal i ett stickprov ger en mer korrekt slutsats i samband med statistiska analyser, resultatet från en analys med endast legitimerade djursjukskötare (n = 95) hade då ansetts mer pålitligt (Ejlertsson, 2014). Djurvårdarna ansågs dock relevanta för denna enkätundersökning då de ofta är delaktiga i hantering och omvårdnad av djur på kliniker/djursjukhus.

Det var 120 respondenter på enkäten, men endast 104 stycken som slutförde den. Några respondenter exkluderades inför granskningen av resultatet, då dessa ofullständiga svar möjligtvis kunde påverka helhetsbilden. Antal respondenter som exkluderades var nio stycken. Fyra av dessa arbetade ej aktivt som legitimerade djursjukskötare eller djurvårdare och var ej relevanta för undersökningen. De övriga fem exkluderades för att de endast svarat på tre av de 14 frågorna. Vissa av de ofullständiga enkäterna behölls då dessa respondenter endast utlämnat en enstaka fråga gällande exempelvis längden på anställning och typ av utbildning, vilket inte ansågs påverka resultatet av granskningen. Genomförandet av granskningen och resultatet av detta hade blivit enklare om alla ofullständiga svar hade uteslutits.

Till en början var tanken att en hypotesprövning skulle genomföras. Målet var att se om det fanns en signifikant skillnad i kunskap mellan djurvårdare och legitimerade djursjukskötare i olika aspekter. Efter konsultation med en kunnig person inom statistik beslutades det att deskriptiv statistik var passande för denna uppsats och målet blev istället att beskriva kunskapen bland de två yrkesgrupperna samt spridningen av den kunskapen.

Konklusion

Utifrån resultatet anser sig legitimerade djursjukskötare och djurvårdare besitta mer kunskap om hålltekniker, hur en bur ska inredas och stressreducering jämfört med kunskap om kaninens normalparametrar och hur de ska besvara frågor från djurägare. De områden där respondenterna upplever att bristen på kunskap är störst är bland annat praktisk erfarenhet, praktisk hantering av kanin på klinik samt normalparametrar för kanin. Anledningen till att det råder brist på kunskap inom dessa områden kan bero på att befintliga utbildningar ej behandlar dessa ämnen i så stor utsträckning. Exempelvis fokuserar Djursjukskötarprogrammet på SLU i Uppsala på djurslagen hund, katt och häst då dessa är de vanligast förekommande djurslagen i yrket och är de djurslag som ingår i legitimationen. Numera erbjuds dock valbar VFU (verksamhetsförlagd utbildning) där de nyare studenterna på Djursjukskötarprogrammet på SLU i Uppsala kan välja att tillägna en viss tid av sin VFU till exempelvis exotiska djur. Ytterligare en anledning till kunskapsbristen kan vara att respondenterna upplever att veterinärer ogärna tar emot kaninpatienter på grund av brist på erfarenhet och kunskap, vilket resulterar i att de legitimerade djursjukskötarna och djurvårdarna ej får möjlighet att öva.

När det gäller spridningen av kunskap mellan de två yrkesgrupperna anser sig djurvårdarna besitta mer kunskap om kaninens foderbehov än vad de legitimerade djursjukskötarna anser sig besitta. De två yrkesgrupperna känner sig båda osäkra på ämnet triagering, vilket kan bero på bristen av kontakt med detta djurslag. Utöver detta upplevs de legitimerade djursjukskötarna och djurvårdarna besitta likvärdiga kunskaper inom ämnena omvårdnad och hantering av kanin i klinikmiljö.

Referenslista

Aldridge, P & O'Dwyer L. (2013). *Practical Emergency and Critical Care Veterinary Nursing*. Wiley-Blackwell, West Sussex. Ss 2-7.

Bradley, T. (2004). Rabbit care and husbandry. *Veterinary Clinics of North America: Exotic Animal Practice*, vol 7 (2).

Brash, M. (2014). The role of fibre in rabbit nutrition. *Veterinary Nursing Journal*, vol 24 (12), ss 25-27.

Brash, M & Stanton, D. (2011). How to create a rabbit friendly practice and run a successful rabbit clinic. *The Veterinary Nurse*, vol 2 (4), ss 214-217.

Brown, S. A. (1997). Clinical techniques in rabbits. *Seminars in Avian and Exotic Pet Medicine*, vol 6 (2), ss 86-95.

Clauss, M. (2012). Clinical Technique: Feeding Hay to Rabbits and Rodents. *Journal of Exotic Pet Medicine*, vol 21 (1), ss 80-86.

Cooper, B., Mullineaux, E. & Turner, L. (2011). *BSAVA Textbook of Veterinary Nursing*, 5 uppl. British Small Animal Veterinary Association, Gloucester. Ss 152, 245-246, 292, 296, 324-325, 378.

Down, J & Moyes S. (2016). Helping your clients understand optimal rabbit care. *Veterinary Nursing Journal*, vol 31 (5), ss 135-139.

Ejlertsson, G. (2014). *Statistik för häslövetenskaperna*, 2 uppl. Studentlitteratur AB, Lund. S 181.

Fraser, M. & Girling, S. (2009). *Rabbit Medicine and Surgery for Veterinary Nurses*. West Sussex, Wiley-Blackwell.

Hagen, K. B., Tschudin, A., Liesegang, A., Hatt, J-M. & Clauss, M. (2015). Organic matter and macromineral digestibility in domestic rabbits (*Oryctolagus cuniculus*) as compared to other hindgut fermenters. *Journal of Animal Physiology and Animal Nutrition*, vol 99 (6), ss1197-1209.

Hamlin, J. (2011). Assisted feeding in rabbits. *The Veterinary Nurse*, vol 7, ss 394-401.

Harcourt-Brown, F. (2002). *Textbook of Rabbit Medicine*. Butterworth-Heinemann, Oxford. Ss. 3, 6, 13-14, 16, 28, 41, 52-54, 62, 65, 67, 75, 136, 145, 207.

Harcourt-Brown, F. (2009). Dental disease in pet rabbits. 1. Normal dentition, pathogenesis and aetiology. *In Practice*, vol 31 (8), ss 370-379.

Harcourt-Brown, F. (2011). Critical and emergency care of rabbits. *Veterinary Nursing Journal*, vol 26 (12), ss 443-456.

Hedley, J. (2011). Critical Care of the Rabbit. *In Practice*, vol 33, ss 386-391.

Jordbruksverket. (2017). *Den formella kompetensen*. <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/djurhalsopersonal/arbetseinomdjurenshalsoochsjukvard/djursjukskotare/denformellakompetensen.4.2ba0f2f5154a31424ad3c10d.html>
[2018-04-23]

King, C. (2008). Preoperative nursing care of the rabbit patient. *Veterinary Nursing Journal*, vol 23(12), ss 27-29.

Kunstýř, I & Naumann, S. (1985). Head tilt in rabbits caused by pasteurellosis and encephalitozoonosis. *Laboratory animals*, vol 19, s 211.

Lichtenberger, M. & Lennox, A.M. (2012). Critical care of the exotic companion mammal (with a focus on herbivorous species): the first twenty-four hours. *Journal of Exotic Pet Medicine*, vol 21, ss 284-292.

Moyes, S. (2014). Caring for rabbits in practice. *Veterinary Nursing Journal*, vol 29 (4), ss 123-125.

Paul-Murphy, J. (2007). Critical Care of the Rabbit. *Veterinary Clinics of North America Exotic Animal Practice*, vol 10, ss 437-461.

Pilny, A. A. (2015). Small Exotic Companion Mammal Wellness Management and Environmental Enrichment. *Veterinary Clinics of North America: Exotic Animal Practice*, vol 18 (2), ss 245-254.

Poggiagliolmi, S., Crowell-Davis, S. L., Alworth, L. C & Harvey, S. B. (2011). Environmental enrichment of New Zealand White rabbits living in laboratory cages. *Journal of Veterinary Behavior*, vol 6(6). S 343.

Pålsson, C. (2016). *Kaniner inte längre "exotiska" djur hos veterinären*. <http://veterinaren.nu/kanin/bra-att-veta/ovrigt/kaniner-inte-langre-sa-exotiska-djur-hos-veterinaren>
[2018-04-23]

Realgymnasiet. (2018). *Programplan och individuella val – Djurvård*. <https://realgymnasiet.se/utbildningar/djurvard/programplan-och-individuella-val-3/>
[2018-04-18]

Rosewell, R. (2015). Maintaining standards of welfare in hospitalised rabbits. *Veterinary Nursing Journal*, vol 30(10), ss 290-296.

SJVFS 2015:34. *Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2014:17) om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby*. Jönköping, Statens Jordbruksverk

Speight, C. (2017). The nutritional needs of rabbits. *Veterinary Nursing Journal*, vol 32 (5), ss 144-147.

Stapleton, N. (2014). The chubby bunny: a closer look at obesity in the pet rabbit. *The Veterinary Nurse*, vol 5 (6), ss 312-319.

Sveriges Lantbruksuniversitet. (2014). *Näringslära*.
<https://www.slu.se/utbildning/program-kurser/kurser/?sprak=sv&anmkod=20093.1516>
[2018-04-18]

Tschudin, A., Clauss, M., Codron, D. & Hatt, J-M. (2011). Preference of rabbits for drinking from open dishes versus nipple drinkers. *Veterinary Record*, vol 168 (7).

Tschudin, A., Clauss, M., Codron, D., Liesegang, A. & Hatt, J-M. (2010). Water intake in domestic rabbits (*Oryctolagus cuniculus*) from open dishes and nipple drinkers under different water and feeding regimes. *Journal of Animal Physiology and Animal Nutrition*, vol 95 (4), ss 499-511.

Västra Götalandsregionens naturbruksskolor. (2018). *Kvalificerad djurvårdare* 300 YH.
[http://www.naturbruk.nu/bys/utbildningar/djurvardare/?utm_campaign=studentum.se+-+Biologiska+Yrkeshögskolan+i+Skara+\(BYS\)+utbildningar&utm_medium=Klick+från+studentum.se&utm_source=Kvalificerad+djurvardare](http://www.naturbruk.nu/bys/utbildningar/djurvardare/?utm_campaign=studentum.se+-+Biologiska+Yrkeshögskolan+i+Skara+(BYS)+utbildningar&utm_medium=Klick+från+studentum.se&utm_source=Kvalificerad+djurvardare)
[2018-04-18]

Tack

Jag skulle vilja tacka Alexandra Sundberg som var ett stort stöd under konstruktionen av min enkät. Jag skulle även vilja tacka Eduardo Do Amaral som hjälpte mig att reda ut flera frågetecken gällande de granskningar som genomförts i detta arbete. Alla de som deltog i enkätundersökningen skall också tackas, utan dem hade detta arbete inte varit möjligt att genomföra.

Bilaga 1

Omvårdnad och hantering av tamkanin i klinikmiljö

Ida heter jag och går det tredje och sista året på Djursjukskötprogrammet på Sveriges Lantbruksuniversitet i Uppsala. Jag håller just nu på att skriva mitt examensarbete om omvårdnad och hantering av tamkaniner i klinikmiljö i Sverige. Syftet med den här enkäten är att jag ska få en bättre bild över hur mycket kunskap det finns inom dessa områden bland er som jobbar aktivt som leg. djursjukskötare eller djurvårdare i Sverige. Era svar kommer att analyseras statistiskt och användas i mitt examensarbete. Datan kommer alltså endast att användas i forskningssyfte och jag kommer inte veta vem som har svarat vad.

Målet med mitt examensarbete är att erbjuda information om hantering och omvårdnad av djurslaget kanin till er som arbetar aktivt. Denna information kan finnas som stöd vid omhändertagande av tamkaniner i klinikmiljö. Era svar kommer att vara till hjälp så jag vet vilka delar jag bör fokusera extra mycket på då jag skriver om detta.

Tack för att just Du hjälper mig med mitt examensarbete!

Fråga 1

Jag känner att jag har tillräcklig kunskap gällande normalparametrar hos kanin, alltså vad de har för normal hjärtfrekvens, andningsfrekvens och temperatur.

Skala från ett till åtta.

Ett: instämmer inte alls

Åtta: instämmer helt

Fråga 2

Jag känner att jag har tillräcklig kunskap för att kunna svara på frågor från djurägare gällande djurslaget kanin.

Skala från ett till åtta.

Ett: instämmer inte alls

Åtta: instämmer helt

Fråga 3

Jag vet vilka hålltekniker jag ska använda för djurslaget kanin vid olika undersökningar.

Skala från ett till åtta.

Ett: instämmer inte alls

Åtta: instämmer helt

Fråga 4

Känner du att du skulle kunna triagera följande patient?

Kanin, hankastrat, 3 år. Kommer in för att han slutade äta för några dagar sedan, ligger stilla i sin transportbur. HF: 110 bpm, AF: 20 st/min, Temp: 37,5°C.

- Ja, jag känner att jag har den kunskapen
- Nej, jag saknar vissa kunskaper
- Nej, jag känner att jag saknar den kunskapen
- Jag vet inte
- Annat

Om annat, specificera:

Fråga 5

Känner du att du vet vad en kanin med normalt foderbehov som ligger inlagd på en klinik/djursjukhus bör äta?

- Ja, jag vet vad en kanin normalt äter
- Nej, jag vet inte vad en kanin normalt äter
- Jag vet inte

Fråga 6

Jag vet hur en bur ska inredas för att möta alla kaninens behov när den vistas i klinikmiljö.

Skala från ett till åtta.

Ett: instämmer inte alls

Åtta: instämmer helt

Fråga 7

Jag vet hur jag på bästa möjliga sätt kan minska stress för en kanin som vistas i klinikmiljö.

Skala från ett till åtta.

Ett: instämmer inte alls

Åtta: instämmer helt

Fråga 8

Hur ofta skulle du uppskatta att du hanterat en kanin på den klinik/djursjukhus du arbetar på?

- En gång i veckan
- Flera gånger i veckan
- Någon gång varje månad
- Någon gång per år
- Aldrig
- Annat

Om annat, specificera:

Fråga 9

Vad känner du att du saknar i din nuvarande kunskap om hantering och omvårdnad av kanin i klinikmiljö?

Svar:

Fråga 10

Jobbar du aktivt som en leg. djursjukskötare eller djurvårdare i Sverige?

- Ja, som leg. djursjukskötare
- Ja, som djurvårdare
- Nej

Fråga 11

Hur länge har du arbetat som en leg. djursjukskötare eller djurvårdare?

- Mindre än 1 år
- 1-5 år
- 5-10 år
- 10-20 år
- Mer än 20 år
- Jag arbetar inte som leg. djursjukskötare eller djurvårdare

Fråga 12

Genomgick du någon typ av utbildning inom djuromvårdnad innan du började jobba aktivt?

- Naturbruksgymnasium
- Djursjukskötprogrammet vid Sveriges Lantbruksuniversitet
- Skrev tentamen och fick djursjukskötarlegitimation då jag jobbat x antal år som djurvårdare
- Ingen
- Annan

Om annan, specificera:

Fråga 13

Känner du att du i din utbildning fick tillräcklig information gällande omvårdnad och hantering av djurslaget kanin?

- Ja
- Nej
- Jag vet inte
- Jag gick ingen utbildning

Fråga 14

Om du svarade ”Nej” i förra frågan, vad är det du känner att du saknar från din utbildning gällande omvårdnad och hantering av djurslaget kanin?

Detta är den sista frågan! Om du väljer att gå vidare kommer dina svar lämnas in.

Svar:

Nu är enkäten slut och jag tackar så mycket för att du tog dig tid att svara på frågorna. Du kan nu inte gå tillbaka och ändra dina svar.

Ha en fortsatt trevlig dag!

Bilaga 2

Sammanställning av frisvar gällande vad respondenterna kände de saknade i sin nuvarande kunskap inom omvårdnad och hantering av kanin i klinikmiljö (del 1) och vad de saknar från deras utbildningar (del 2).

Del 1:

Det mesta faktiskt

Erfarenhet

Det mesta

Erfarenhet. Men kommer de aldrig (pga att veterinärerna inte vill ha in dem) får en ju aldrig lära sig

Inget bra vårdstall, svårt att minimera stressen pga av mkt spring, andra djur
Intubering, larynxmask, hantering av aggressiv(?) kanin, omvårdnad av inneliggande under längre tid (stationärvård/iva-vård)

Smärttolkning, djupare kunskap om tecken på sjukdom

Ingenting

Normaltillstånd

Lite mer om deras miljö och hur bur ska utformas

Kunskap kring kanins normalvärden samt hålltekniker

Erfarenhet och mängdträning. Även vad jag ska göra om en kanin är dålig, exempelvis efter en narkos.

Vet relativt lite om vad som är normalt och inte normalt

Kunskap om sjukdomar och hur man gör för att en kanin ska ha det extra bra vid inskrivning.

Normalparametrar, hantering, kanyllläggning mm

Kaninens normalparametrar

Saknar grundkunskaper mer än "dem äter bara hö". Träffar djuren för sällan för att upprätthålla god kompetens.

Akutvård, hantering

Anpassad miljö vid inskrivning

Det mesta.

Kunskap om att kunna avläsa en kanins beteende, generell hantering av kanin.

Har inte så ofta kontakt med kaniner på kliniken så skulle behöva kunna mer om de överlag. Kan det som är mest basic men de är rätt svåra djur att bedöma.

Normalparametrar

Normalparametrar, hållteknik, kunskap om andra sjukdomar än magtarm problem

Triagekunskaper

Anestesi. Akutsjukvård, intensivvård

Anestesi

Allt

Nyare rön

Praktisk erfarenhet av kanyllläggning, blodprovstagning osv

Mer kunskap o nutrition hos kaniner

Hur man informerar rätt, undersöker säkert och sänker stressen inne på klinik.

Patienter att få erfarenhet av

Vi har väldigt få kaniner som besöker våran klinik och därav är det svårt att få in basen kring det. Det jag skulle säga saknas är främst en översiktlig grund i ämnet.

Känner inte alltid att jag litar på min bedömning vid palpering av kaninens magsäck

Allt, jag kan knappt något om kaniner

Sjukdomslära

Jobbar mest på op och behöver lära mej mer om anestesi på kaniner.

Praktisk erfarenhet. Glömmer även det teoretiska när jag hanterar kaniner så sällan

Sjukdomshantering mer än etologi.

Bra inriktad vetenskaplig litteratur

Stressförebyggande åtgärder

Ej haft kanin privat

Sjukdomslära

Anestesi av dem

Erfarenhet av att hantera sjuka kaniner, erfarenhet av kaniners sjukdomar.

Kontinuerlig utbildning och faktiska patienter

Ffa parametrar, vissa kaninspecifika sjukdomar och hur omvårdnaden ser ut i samband med dessa.

Typ allt

Djupare kunskap om olika sjukdomstillstånd och specifika behandlingar av dessa.

Allt och inget

Det mesta som inte faller under generell omvårdnad

Inredningsmiljö, normalvärden

Läsa av beteende

Inget direkt

Allt...

Normalparametrar. Vana. Kännedom om några fler vanliga sjukdomstillstånd.

Mycket. Har aldrig hanterat kanin på klinik då det är så sällan de är patienter.

Kunskap om smärtbedömning

Temp, andningsfrekvens, puls är jag dåligt påläst om..

Hr, RR och temp utantill

Doslista

Blodprovstagnning, infusioner

Känner mig rätt säker. Har fött upp kaniner hela mitt liv.

Utökat kunskap

Medicinering

Snarare att det inte finns möjlighet att hantera stress i väntrum osv.

Sjukdomslära

Sövning med gasnarkos. Intensivvård.

Fler veterinärer som är engagerade gällande kanin och övriga småfjur

Anatomi och fysiologi

Parametrar HR, RR. Specific sjukdomslära gällande kanin

Allmänna behov i buren för att tillgodose deras behov och minska stress

Hur mkt rörelse som krävs för att ge effekt för, och hålla igång matsmältning

Inget (jobbar på fågel & smådjurskliniken i lomma)

Det mesta

Eftersom vi har en specialistavdelning för exotiska djur behöver jag endast kunskap för att triagera dessa djur på juren. De är svårbedömda då bytesdjur och gärna förställer sig då stressade. Om jag skulle jobba mera med dem skulle behöva mera detaljerad kunskap om matvanor etc.

Man behöver få hantera de kontinuerligt för man glömmer bort en del då det dröjer mellan gångerna de inkommer till kliniken.

Kontinuitet och stöd från veterinären ang. kännedom om udda djur som kanin räknas hos oss då de sällan blir inlagda pga kostnaderna.

Svårt att svara på då vi sällan har kaniner inne på kliniken. Kontinuitet är bästa läran.

Normalparametrar

Intresse

Önskar kunskap kring sövning av kanin

Vana. Samt en del grundläggande om beteende och skötsel

Normalparametrar, vana

Klinisk erfarenhet. Kliniken jag jobbar på tar endast emot hund och katt, så har glömt mycket om kaninvård.

Läsa av kroppsspråk - vad är smärta vad är stress?

Utfodring, blodprovstagning, omvårdnad, anestesi, stress, sjukdomar, avlivning,

Normalparametrar

Akutdoser och anestesi. Medicinering

Rutin och praktisk erfarenhet

Veterinär som har intresse

Utökad kunskap

Främst hålltekniker och medicineringstekniker. Det teoretiska (normalparametrar mm) kan man plugga sig till men ej det praktiska.

Omvårdnad vid olika sjukdomstillstånd

Beteende post op, smärtskala

Mer information kring hur mediciner påverkar kaniner och att doserna för ex en hund o en kanin skiljer sig kraftigt för vissa läkemedel. Mer akut sjukvård och mer generell information om sjukdomar.

Del 2:

Anestesi och analgesi på kanin är bristfällig inom utbildningen.

Smärttolkning, utbildningen fokuserar mest på katt, hund, häst

Att man får med mer övergripande kunskaper genrellt. Läste typ inget om kaniner (vad jag minns).

Just omvårdnadsbiten inne på klinik vilket inte är kaninens normala, vardagliga miljö

Lite mer djupgående kunskap om det mesta av kaninämnena

Praktisk hantering av kanin

Kanin ingår/ingick inte direkt i utbildningen, så allt

Fler gnagar föreläsningar, hanteringsövningar.

Egentligen allt. Fick bara några enstaka föreläsningar om exotiska djur och de täckte absolut inte in allt man behöver kunna. Har fått lära sig under tiden man har jobbat.

Asa status

Vi fick ingen utbildning i det alls, mer än att vi rengjorde skolans kaninburar och fyllde på hö

Fördjupad kunskap om kaniners behov för välbefinnande

Tyckte utbildningen fokuserade på det den utger sig för dvs häst hund och katt. Kanin och övriga exotiska kommer vid sidan av och det tycker jag passar då de är ovanliga patienter på klinikerna om man inte jobbar på en väldigt specialiserad arbetsplats.

Saknade hantering av exo-djur/smådjur under min VFU. I vissa kurser hade vi extraföreläsningar om just smådjuren, med det var aldrig en egentlig del av kursplanen. Jag tycker att de hade kunnat tas upp genom samtliga kurser.

Sjukdomslära

Nån praktisk övning kanske, har ingen reell kunskap om kaniner

Sjukdomshantering

Kanin är inget prioriterat djurslag trots att det är så vanligt

Praktiskt träna på hantering, det bara pratades om hur man kunde göra.

Sjukdomslära

Mer grundläggande om dem

Nästan obefintlig undervisning inom alla områden av kanin på den tiden.

Vi hade en tre timmar lång föreläsning som innefattade alla så kallade exotiska djur, däribland kanin. Jag skulle därför vilja säga att vi inte fick någon utbildning om kanin alls.

Praktisk hantering

Beteende, nutrition

Det mesta saknas. Exotiska djur, kaniner mm får man ju oftast gå specialiserade kurser för.

I princip allt...Vi gick enbart igenom vad en kanin är och hur deras digestionssystem fungerar.

Jobbat på roslagstull, innan ingen kunskap om pardjur

Vi dissikerade en kanin, annars minns jag inte mkt om kaniner alls från skara...

Nästan allt

Fanns nästan inget om kanin i utbildningen

Den kunskap vi fick var det jag redan visste i egenskap av kaninägare och kaninintresserad.

Foderbiten kan ju inte nog betonas.

Inte så mycket fokus på de djurslagen

Anestesi

Många veterinärer som inte har tillräcklig kunskap/intresse för kanin.

Fick egentligen ingen större info mer än grundläggande anatomi och fysiologi, näringsbehov och att inte placera den ihop med rovdjur. ./

Vi hade en lektion om kanin/gnagare på klinik. Lärt mig det jag kan på kliniken jag jobbar på.

Mer kurser. Är först på senare år de har kommit kurser om just gnagare innan känns det som de inte vart intressant å aktuellt. Men då fler kommer med sina gnagare och vill att vi skall göra mer så krävs det att vi kan mer för att hjälpa

Det är så länge sedan jag gick (89-90) så svårt att svara på. Jag använder en bok om gnagare som stöd när vi får in kaniner. Eller så googlar jag eller frågar kollegor

Praktiska övningar

Vi hade öht ingen utbildning gällande kaniner.

Lite mer av allt (foder, sjukdomar, skötsel, hantering) fick med oss hyfsat från anestetikursen men mer hade varit önskvärt

Kanin ingick i kursen exotiska husdjur om jag minns rätt, så blev därmed inte lika utförligt genomgången som modelldjuren (hund, katt, häst)

Mer praktiska övningar. Etologiskt perspektiv beteende och avläsa detta.

Vi fick säkert en del info. Men inget jag minns specifikt. Det jag kan idag har jag lärt mig innan Skara.

Normalparametrar, stressfri miljö

Det mesta tyvärr. Det jag har fått med mig är "tänk häst" när det kommer till kaniner.

Ville lärt mig mer helt enkelt

Att få mer konkreta tips kring hanteringen för att minska stressen både för kaninerna och för att själv slippa bli biten.

Kunde varit mer ang anestesi av kanin eftersom det är speciellt

Samma sak som jag skrev i den tidigare frågan. Även utbildning kring kaniner generellt, matnyttig information om den friska kaninen.